

PROGRAM

Får barnen plats i framtidens städer?

En konferens om barnperspektivet i svensk stadsplanering

Arrangörer: ArkDes, Arwidssonstiftelsen, Boverket, Folkhälsomyndigheten, nätverket BUMS och Tankesmedjan Movium

Plats: Auditoriet Moderna museet/ArkDes, Exercisplan 4 Stockholm

Våra samhällens förmåga att ge barn och unga möjlighet till fysisk aktivitet i vardagen är avgörande för deras hälsa, integritet och inlärningsförmåga. Här spelar skolor, förskolor, skolvägar och grönytor en viktig roll och de utgör en väsentlig del av barns och ungas livsmiljöer. Under de närmaste tio åren ska vi planera för och bygga tusentals nya skolor och förskolor i Sverige. Vi står därmed inför ett vägval, där stadsplanering kan främja eller missgynna barn och ungas psykiska och fysiska hälsa.

Antalet barn som växer upp i städer ökar i takt med urbaniseringen. När städer växer och förtätas ökar konkurrensen om marken och barns behov av ytor vägs mot andra och ibland mer kortsiktiga intressen. Sverige var under 1900-talet internationellt känt för god stadsplanering med barnens behov i fokus. Men idag visar nationella studier att svenska skolgårdar krymper och barns självständiga rörelse allt mer begränsas.

Får barnen plats i framtidens städer är en nationell konferens om hur vi planerar och bygger stadsmiljöer för barn med fokus på konsekvenser och möjligheter. Den tar avstamp i historiska perspektiv, ny forskning, samhällsekonomiska aspekter och politik. Vad är vinsterna med att inkludera barnperspektivet i stads- och samhällsbygget? Hur gör de i andra länder? Vem värnar om barnens rätt till en skola som ger förutsättningar för en jämlik hälsa?

ArkDes

BIRTHE & PER
ARWIDSSONS
STIFTELSE

Boverket

Folkhälsomyndigheten

får barnen plats
i framtidens städer?

ONSDAG 20 MARS

- 09.00 – 09.30 **Registrering och förmiddagsfika**
-
- 09.30 – 09.50 **Välkomna**
Moderator Veronica Hejdelind och dagens arrangörer hälsar välkomna till ArkDes och ger ett avstamp till dagens program.
- Boverket konstaterar att Sveriges skolgårdar krymper samtidigt som Folkhälsomyndigheten undersökning om skolbarns hälsovanor visar att allt för få barn och unga rör på sig tillräckligt i vardagen. Det ger en bild av ett samhälle där barn och ungas behov halkar allt längre ned på prioriteringslista. Hur vänder vi utvecklingen? Hur skapar vi plats för barnen i framtidens städer?
-
- 09.50 – 10.20 **Att investera i barn är att investera för framtiden**
Under de kommande 10 åren ökar antalet barn från förskoleålder till tonåren med 10% eller 210 000. Det kräver att hundratals nya förskole- och skolbyggnader byggs. Det är en gigantisk samhällsutmaning. Sverige har en lång och stolt tradition av politik som agerat utifrån att barnens behov ska beaktas i samhällsbygget, men vem för barnens talan idag? Att investera i barn är att investera i framtiden. Hur ser politiken på detta?
-
- 10.20 – 10.50 **Från världsledande till sämst i klassen**
Catharina Nolin, professor i konstvetenskap vid Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet
-
- 10.50 – 11.00 **Bensträckare**
-
- 11.00 – 11.40 **Tätt och komplett – att bygga stad för alla dess invånare**
Emilie Brunge, landskapsarkitekt LAR/MSA på Nyréns Arkitekter
-
- 11.40 – 12.00 **Barnkonventionen, svensk lag 1 januari 2020**
Vad innebär det för stadsplanering och byggande när Barnkonventionen blir lag? Barnombudsmannen (*mer information kommer*)
-
- 12.00 – 12.45 **Lunch**
-
- 12.45 – 13.30 **Rörelserikedom – hur den byggda miljön kan stödja ökad fysisk aktivitet**
Dr Dean Kriellaars, University of Manitoba
Presentationen hålls på engelska
-
- 13.30 – 14.00 **Staden som jordmån för jämlik hälsa för barn och unga?**
Charli Eriksson, Professor emeritus i folkhälsovetenskap och gästprofessor på institutionen för folkhälsovetenskap vid Stockholms universitet
-
- 14.00 – 14.20 **Så ska vi få mer rörelse i skolan – perspektiv från Skolverket**
Sabina Vesterlund, undervisningsråd på Skolverket
-

14.20 – 14.50	Eftermiddagsfika
14.50 – 15.30	Rotterdam - work in progress for a child friendly city Landskapsarkitekt Annemieke Fontein, Rotterdam stad <i>Presentationen hålls på engelska.</i>
15.30– 15.50	Hur kan en bra skolgård uppmuntra till rörelse, och kan/bör barnens ytor samnyttjas? Lotta Wersäll, arkitekt SAR/MSA på Landskapslaget
15.50 – 16.10	Emma AdBåge berättar om sin bok Gropen Emma AdBåge, illustratör och författare
16.10 – 16.30	Vägen framåt – hur jobbar vi med frågorna? Avslutande samtal med Riksarkitekten Helena Bjarnegård, avdelningschef Anna Bessö Folkhälsomyndigheten, ArkDes, Skolverket m.fl.

Om föreläsningarna

Från världsledande till sämst i klassen

Sverige har gått från att under 1900-talet vara en internationell förebild för hur man planerar städer och bostadsområden med ett inkluderande barnperspektiv till att bygga stad som främst prioriterar vuxna och konsumtion. I föreläsningen ställer professor Catharina Nolin denna internationellt ledande position mot konsekvenserna av den hårda exploatering som idag präglar nya stadsdelar och förtätning av befintlig stadsmark på bekostnad av sammanhängande grönytor, parker och lekplatser. Hon behandlar även forskningen, ideologierna och politiken som drev utvecklingen av en inkluderade, grön, hälsosam stad för alla under 1900-talet och visar konkreta exempel på det konsekventa genomförandet. Hur har denna ledande position kunnat glida Sverige ur händerna och vad kan vi lära av vår historia?

Catharina Nolin är professor i konstvetenskap vid Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet. Hon har alltsedan disputationen på avhandlingen *Till stadsbornas nytta och förlustande. Den offentliga parken i Sverige under 1800-talet* (1999) forskat och publicerat sig nationellt såväl som internationellt om historiska parker och trädgårdar, om deras betydelse i samhället och som kulturarv. Under senare år har hon framför allt forskat om kvinnliga landskapsarkitekter samt undersökt lekplatsens betydelse i ett historiskt perspektiv.

Tätt och komplett – att bygga stad för alla dess invånare

Emelie Brunge är landskapsarkitekt på Nyréns arkitektkontor där hon jobbar med allt från stora stadsbyggnadsprojekt i tidiga skeden till detaljprojekteringen av parker och bostadsgårdar. I sin roll som praktiserande landskapsarkitekt har hon och hennes kollegor uppmärksammat de negativa konsekvenser den allt högre exploateringsgraden medför för barnens plats i staden och våra offentliga rum. Det handlar om trånga och mörka bostadsgårdar samt om hur barnens ytor och parkmark prioriteras bort i planeringen. Resultatet blir platsbrist och konkurrens om otillräckliga parkytor med ett kraftigt ökat slitage som följd. Under de senaste åren har Emelie skrivit och medverkat i artiklar, hållit föreläsningar och fördjupat sig i frågan. För sitt opinionsarbete tilldelades hon och kollegan Maria Engström "Årets Bragd" av Sveriges Arkitekter 2015.

Rörelserikedom – vikten av fysisk aktivitet för barns hälsa och inlärning och den byggda miljöns betydelse

Dean Kriellaars är expert på physical literacy och en av världens främsta ambassadörer på detta nya koncept för fysisk aktivitet. Dean brinner för att sprida budskapet om rörelserikedom för att bekämpa den epidemi av inaktivitet som sprider sig snabbt. Han är verksam vid University of Manitoba, väl anlitad talare världen över och har utvecklat många metoder och program som används brett i Kanada. Är även fysisk rådgivare åt Cirque de Soleil som har över 1500 artister från 55 länder.

Staden som jordmån för jämlik hälsa för barn och unga?

Charli Eriksson är professor emeritus i folkhälsovetenskap och just nu gästforskare på institutionen för folkhälsovetenskap på Stockholms universitet. Hans forskning belyser frågor ur ett mångvetenskapligt medicinskt, socialt och samhällsvetenskapligt perspektiv. Ett genomgående tema är att söka kunskap som kan bidra till förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Charli kommer att tala om betydelsen av att bygga för en jämlik folkhälsa och den goda investeringen att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga. Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet.

Så ska vi få mer rörelse i skolan – perspektiv från Skolverket

Sabina Vesterlund har en bakgrund som lärare i idrott och hälsa och har arbetat på grundskolans alla stadier, samt på Gymnastik- och idrottshögskolans och Stockholms universitets pedagogiska utbildningar mot lärande i rörelse och hälsa. Hon har skrivit en licentiatavhandling inom idrott och hälsas didaktik. Sedan sex månader tillbaka arbetar hon som undervisningsråd i idrott och hälsa samt hem- och konsumentkunskap på Skolverket.

Sabina kommer att prata om barns och ungdomars rätt till och behov av rörelseglädje samt de förslag Skolverket har lämnat till regeringen inom ramen för regeringsuppdraget *Mer rörelse i skolan*.

Rotterdam - work in progress for a child friendly city

Efter att ha utnämnts till den sämsta staden att växa upp i Nederländerna utvecklade Rotterdam Building blocks for a Childfriendly City - en strategi för en barnvänligare stad. Tio år senare är staden en internationell förebild. Annemieke Fontein, landskapsarkitekt och en av de som arbetar med att omsätta strategin i praktiken presenterar den för oss. Hon lägger särskilt fokus på arbetet att öka storleken och addera mer grönytan till Rotterdams skolgårdar, en viktig del av stadens klimatanpassning

Annemieke Fontein är expert på landskapsarkitektur i staden Rotterdam, avdelningen för stadsutveckling.

Emma AdBåge berättar om sin bok Gropen

I höstas tilldelades Emma AdBåges bok *Gropen* Augustpriset för bästa barnbok. *Gropen* handlar om en skola där barnen går utanför skolgårdens gräns och leker i en stor grop. Där finns en gammal rot, gul lera och en brant att klättra i. *Gropen* är en plats vid sidan av, där det kan uppstå helt nya lekar. Boken är en hyllning till den fria leken bortom trygghetstänk och säkerhetscertifierade sandlådor. I ett samtal med moderator Veronica Hejdelind berättar Emma AdBåge om bokens tillkomst, innehåll och reaktioner hon fått på den.

Emma AdBåge är en av Sveriges mest uppmärksammade illustratörer. Hon är född i Linköping, uppvuxen på Östgötaslätten och nu bosatt på den småländska landsbygden AdBåge debuterade 2001 och har sedan dess illustrerat många böcker, såväl egna som andra författares texter.

Hur kan en bra skolgård uppmuntra till rörelse, och kan/bör barnens ytor samnyttjas?

En skolgård som placeras rätt och ges tillräckligt med yta kan bli en tillgång för hela stadsdelen och ett självklart rum för stadens barn. Idag planeras istället många parker för att klara av trycket från skolorna när stadens skolgårdar är för små. I Landskapslagets mission "Det Allmänna Först" ingår bland annat en metod för att säkerställa barnperspektivet i stadsplanering. En viktig fråga i det arbetet är skolgårdarnas placering, storlek och programmering. Under våren 2018 arbetade Landskapslaget åt Uppsala kommun med en strukturplan för Norra Hovstallängen centralt i Uppsala, som bland annat innehöll en ny skola. I samband med det tog de fram en rapport, med hjälp av ett antal skolor, för att kartlägga för- och nackdelar med samnyttjande av skolgårdar och skollokaliter ur ett barnperspektiv. Lotta Wersäll, arkitekt på Landskapslaget, berättar mer om samnyttjande och hur vi utformar skolgårdar för att få barn att vilja använda dem, både på och utanför skoltid.